

Universitätsbibliothek Paderborn

Ioannis S. R. E. Cardinalis Bona Opera Omnia

Tribus Tomis comprehensa

Opvscvla Spiritvalia - I. Horologium Asceticum. II. Principia Vitae Christianae. III. Manuductio ad Coelum. IV. Via Compendii ad Deum. V. De Sacrificio Missae. VI. De Discretionem Spirituum ... Operum Eminentiss. Cardinalis, Tom. I

Bona, Giovanni

Parisiis, 1677

Cap. VII. Dari quandoque instinctus obscuros & suspectos, de quibus dubium est à quo spiritu sint. Quae cautio in iis adhibenda. Quaedam pro illorum examine documenta. Agitur obiter de singulari ...

urn:nbn:de:hbz:466:1-9969

tiam, & habuerint omnem fidem, ut montes transferant, nihil sunt. f) Et si distribuerint omnem substantiam suam, & tradiderint corpus suum, ut ardeant, nihil eis prodest. Dilectio Sanctos discernit à mundo.

CAP. VII.

Dari quandoque instinctus obscuros & suspectos, de quibus dubium est à quo spiritu sint. Quæ cautio in his adhibenda. Quædam pro illorum examine documenta. Agitur obiter de singulari quorundam vita, & de dono lacrymarum.

I. **T**Otius doctrinæ de Discretionem spirituum caput est ac veluti fundamentum, quo uno hujus lucubrationis structura nititur, non solum bonos instinctus à malis distinguere, quod supra notatum est; sed dubios quoque & incertos dignoscere, & unaquamque motionem illi, à quo provenit, spiritui assignare. Celebris est Salomonis sententia: (a) *Est via quæ videtur homini iusta, novissima autem ejus deducunt ad mortem.* Multorum enim mentes ita excæcat amor sui, ut falsa persuasione existiment se per viam salutis tuto incedere, cum celeri cursu iter perditionis arripuerunt. Ea item affinitas inter quosdam affectus virtutis & vitii quandoque intercedit, ut sæpe contingat nos iram pro zelo, pertinaciam pro constantia, & pro Dei amore philautiam amplecti. Foveat hunc errorem carnis nostræ sagacitas, perturbatio num commotio, imbecillitas intellectus: quibus fit, ut ponamus tenebras lucem, lucem tenebras; amarum veritatem in dulce, dulce in amarum. Alta est hæc profunditas, quam nemo potest sine Dei gratia penetrare. Necessarium igitur est, ut semper consideremus, qui nos impetus ducat. Qua in re docet Gregorius (b) duplicem nobis curam incumbere: *Prima est, ne ad ea quæ agimus per apertum carnis impetum ducamur, nec pravis co-*

f 1. Cor. 13. a PROVER. 14. 12. b HOM. 5. in Ezech.

gitationibus animus seductus mala esse cognoscat, & tamen faciat. Secunda, ne se impetus carnis, quasi impetus spiritus latenter subiciat, & culpas quas agimus, nobis virtutes fingat. Sciendum verò est, quia graviores culpæ sunt, quæ superducta specie virtutes imitantur, quia illæ in aperto cognitæ animum in confusionem dejiciunt, atque ad poenitentiam trahunt: istæ vero non solum in poenitentiam non humiliant, sed etiam mentem operantis elevant, dum virtutes putantur. Ex hoc Gregorii monito patenter deducitur omnes impulsus solerti inquisitione discutiendos esse, ne malum pro bono amplectamur, aut bonum pro malo repudiemus. Utrumque extremum æque perniciosum est, tam Deo pulsanti ostium cordis claudere, putando demonem esse; quàm hosti aperire, si Dei spiritum esse credamus. Quicumque vero sit ille qui pulsat, non ei facilis tribuatur ingressus, sed prudentiam justorum imitemur, omnes instinctus sollicitè explorantes, obscuros præsertim, de quibus dubium est, à quo procedant. Ad hos autem discernendos, & ad omnem errorem præcavendum usui erunt hæc documenta.

1. Quicquid naturam sapit, tamen si bonum in se sit, suspectum est. Cum ergo impellimur ad aliquod bonum, si pars inferior illud appetit, ejus impetum statim coërcere debemus, eoque cohibito ipsum bonum puris actibus intellectus & voluntatis aggredi, gratia præcedente & dominante. Nam si aliquo naturæ sensu bonum à Deo inspiratum permiscetur, puræ virtutis claritas eâ complacentiâ tanquam cæno coinquinatur.

2. Securius cæteris est ille instinctus, quo voluntas movetur, nulla præcedente imaginationis vel intellectus operatione. Id autem fit, quando intellectum eo ipso in puncto Deus illuminat, quo voluntatem intus impellit. Movere autem, & immutare ab interiori voluntatem, solius Dei est, qui potest eam efficaciter inclinare quocumque voluerit, ut docet S. Thomas: (c) ab exteriori

vero & inefficaciter moveri potest ab Angelo, vel proponendo objectum, vel concitando passiones. Non dico voluntatem moveri posse sine ulla prorsus intellectus operatione, sed tantum sine ea quæ modo naturali & consueto fieri solet. An vero possit in sublimiori raptu, aut voluntas sine prævia cognitione actum amoris exercere, aut intellectus sine ulla conversione ad phantasmata in objectum suum ferri, quæstio celebris est, quæ ad hunc tractatum non pertinet.

3. Anceps est omnis impulsus, & non nisi cum timore & tremore admittendus, quo quis ad regimen animarum incitatur. Ut vero periculum evadat, & introitus ad dignitates securus sit, acceptandæ illæ non sunt, nisi ex speciali Dei revelatione, aut ex obedientia cui resisti non possit, aut ex consilio viri sancti & prudentis, cui bene perspecta sint illius status discrimina.

4. Aliquando contingit, ut gratiæ & consolationes spirituales ad corpus, & ad sensus redundant, sicut scriptum est, (*Cor meum & caro mea exultaverunt in Deum vivum.*) Sicut enim tabescit corpus, cum tristatur anima: ita etiam interiori dulcedine per redundantiam sensus afficiuntur, hoc Deo concedente iis præsertim qui imperfectiores sunt, ut ea dulcedine perfusi à terrenis delectationibus abstrahantur. Sunt tamen subjectæ huiusmodi suavitates illusionibus, & seductionibus malignorum spirituum, atque hinc sordes Illuminatorum, hinc Begardorum turpitudines prodierunt. Docet seraphicus Doctor (e) *Quod quidam decepti à seductoriis spiritibus, vel à propriis falsis opinionibus, putant sibi apparere Christum, vel ejus gloriosam Genitricem, & non solum amplexibus & osculis, sed etiam aliis indecentioribus gestibus, & actibus ab eis demulceri, ut sicut spiritus ipsorum interioribus ab ipsis consolatur spiritualiter, ita & caro exterior sibi congruo oblectationis sensu consoletur; quod non solum*

d Psal. 83. e De processu Relig. tract. 7. cap. 18.

est falsum, sed etiam blasphemia gravis esse comprobatur. Tum subdit. De his vero, qui cum aliquando dulcedinem spirituales sentiunt, continuo etiam carnalis delectationis pruritu illecti foedantur, nescio quid iudicem, nisi quod potius eligo illis carere floribus, quas de luti sordibus legere deberem. Et sicut illos damnare non audeo, qui inviti quandoque in huiusmodi spiritualibus affectionibus carnalis fluxus liquore maculantur; ita excusare eos nescio, qui tali fluxu ex consensu delectantur, cum qualiscunque eorum intentio videatur. Haftenus Bonaventura.

5. Cum quis ad aliquid operandum intus movetur non solum examinandæ sunt actiones illæ ad quas incitatur, utrum sint bonæ, & conformes mandatis Dei & Ecclesiæ, sed etiam utrum convenient statui ipsius & ordini, in quo positus à Deo est: an aliquam redolent singularitatem, superstitionem, vel levitatem. Spiritus enim Dei solidus est, ejusque operatio lumini & gratiæ commensuratur, quibus anima prædita est. Qui hunc ordinem temere transgreditur, infinitis se periculis exponit. Actiones item, & verba non in seipsis consideranda sunt, nec referenda ad Sanctorum exempla; sed ad principium sive motivum propter quod sic operatur, & loquitur. Nam S. Martinus morti proximus dixit, Domine si adhuc populo tuo sum necessarius, non recuso laborem: at hæc eadem verba proferre noluerunt sancti viri Philippus Neri, & Franciscus Salesius: ille motus charitate, iste humilitate. S. Franciscus stultum aliquando se finxit, ut sperneretur: aliquando vestem osculandam porrexit, ut honoraretur, non ipse quidem, sed Deus in ipso. S. Hilarion munditiem in cilicio non requirebat, quam S. Bernardus optavit & commendavit. Ut rectum igitur iudicium feratur, disquirere oportet, quo spiritu quisque ducatur: quo principio innitatur, quodnam verborum & actionum proximum ac proprium motivum sit.

6. Suspectus est impulsus, quo quis movetur ad vitam singularem, & ad actiones insolitas & inusitatas. Nihil

enim frequentius damnant sancti Patres, in his præsertim qui vitam religiosam profitentur, quam singularitatem. Pater Monachorum (f) octavum humilitatis gradum in hoc constituit, *si nihil agat Monachus, nisi quod communis Monasterii regula, vel majorum cohortantur exempla.* Antiquorum item Monachorum unanimi consensu apud Cassianum (g) sancitum fuit: Vitam singularem noxiam esse, magisque speciem vanitatis, quam virtutis ostentare. Ratio autem desumitur primò à suavitatem divinæ providentiæ, quæ viam communem instituit pro salute omnium quos salvare decrevit, ducitque omnes ut plurimum per iter planum, rectum, usitatum. Secundò, à malitia diaboli, qui ad res novas, curiosas, & inusitatas instigat, quæ admirationem afferant, & sanctitatis opinionem concilient; facitque transgredi terminos quos posuerunt Patres nostri, ut à solidis virtutibus removeat, & inducat in vanitatem. Tertiò, ex pravitate naturæ nostræ, quæ peculiaribus exercitiis supra reliquos appetit apparere, & non esse sicut cæteri hominum. Quartò, ex conditione ipsarum rerum singularium, quæ cum raræ sint, minus cognoscuntur, & illusionibus, ac deceptionibus subjectæ sunt. Sed quia ex sacris litteris & experientia constat spiritum Dei movere nonnunquam ad hujusmodi res mirabiles, quæ communem operandi rationem excedunt, non statim talis instinctus damnandus est. Sic præcepit Abraham, ut filium immolaret: Isaiæ, ut nudus per vicos & plateas civitatis ambularet: Eliæ inspiravit, ut ignem è cælo peteret, quo quinquaginta viri consumpti sunt. Quosdam martyres impulit, ut pro fide tuenda se in ardentem rogam conjicerent. Daniele & Symeonem stylitas ad vitam in columna degendam, & alios multos ad singularia quædam patranda incitavit, quæ admirari oportet, non imitari. Talem vero impulsus ad opera mirabilia & non

f Bened. regulæ cap. 7. g Lib. 1. Instit. cap. 3.

consueta tunc esse à Deo cognoscemus ; si vocatus ad illa excellenti sanctitate emineat ; semper enim tendit huiusmodi motio ad raram sanctitatem efficiendam , & ad virtutes internas in gradu heroico. Si omnia adversa patientissimè toleret , quia in patientia , & tolerantia verus Christianitatis spiritus consistit , & præcipuus ejus actus est veterem hominem crucifigere , & ad nihilum redigere. Motus item examinandus est , quo quis impellitur ad opera grandia & excelsa : est enim aliquando ita vehemens & efficax , ut cor & mentem fortiter trahat , & rapiat : cujus rei luculentum extat exemplum in Apostoli Pauli conversione. Deinde cum impulsus à Deo est , pacem & tranquillitatem cordis conservat , quia factus est in pace locus eius. Nemini autem ad hæc opera eximia , & inusitata aspirare licet , nisi sentiat in se testimonium Spiritus sancti vocantis & trahentis , atque intus docentis quod à Deo certissimè incitetur. Ut tandem de anima sic mota rectum feratur judicium , cognoscere oportet ubi habitat lux gratiæ , ut ait Job (*h*) , & per quam viam spargitur ; quod sine spiritu Dei fieri nequit , quem nemo habet , nisi Deum possideat , & à Deo possideatur. Quia vero hoc donum in paucis reperitur , cavendum est ne quis temerè sententiam proferat de via peculiari , per quam Spiritus sanctus aliquem singulariter dilectum trahit ad se. Adoranda potius judicia Dei , quorum abyssus immensa est : summisque precibus ab eo petendum ; ut det spiritum bonum , nam spiritus omnia scrutatur , etiam profunda Dei. Rectè Gregorius [*i*] : *Lux in hac vita spargitur , quia ad omnis rei intelligentiam continua non habetur. Dum enim aliud sicut est comprehendimus , & aliud ignoramus , quasi sparsa luce & ex parte cernimus , & in obscuritate ex parte remanemus. Tunc verò lux nobis sparsa jam non erit , quando mens nostra ad Deum funditus rapta fulgescet.*

7. Qui spiritu Dei aguntur , quoddam habent experi-

^h Job 38. ⁱ Lib. 29. Mor. cap. 12.

mentum divinæ erga se providentiæ, sibi que à Deo tantum imponi pondus intelligunt, quantum est virium ad perferendum. At qui spem collocant in suis viribus, quod procul dubio vel à proprio, vel à maligno spiritu procedit, majorem viribus conflictum experiuntur. Fidelis siquidem Deus est, qui non patitur nos tentari supra id quod possumus [k] sed facit cum tentatione proventum ut possimus sustinere. Explicat hoc aptissima similitudine S. Ephrem. (l) *Si homines exiguo intellectu ac mente præditi probare, & discernere norunt, quantum pondus, atque onus singula ferre queant animalia, veluti mulus, aut camelus, tantumque ad lunt oneris, quantum vires animalis tolerant: quanto magis Deus, qui incomprehensibilis est & ineffabilis scientia & intellectu, totusque sapientiâ plenus, novit quantis probationibus & tentationibus indigeant animæ ipsi placere volentes? Qui vero nimis in se confidunt, cedere, & vinci permittuntur ut discant non altum sapere, sed timere.*

8. Divinæ operationes in anima, & interna jucunditas ex illis procedens diuturnæ non sunt, quia mens luminis claritate reverberatâ ad semeipsam revocatur, & ad infirmitatis suæ tenebras fracta relabitur. Idcirco suspectus est illorum spiritus, qui actualem Dei unionem semper se habere gloriantur. Legimus in Apocalypsi [m] factum esse silentium in cælo quasi media hora, per quod Haymo & Anspertus significari aiunt brevitatem quietis in rerum cælestium contemplatione, quam Deus Sanctis in hac vita concedit. Sic docet Gregorius in illa verba Job [n], *Et cum spiritus me præsentem transiret, inhorruerunt pili carnis meæ. Non stat, inquit (o), sed transit, spiritus, quia supernam lucem nostra nobis contemplatio & inhiantibus aperit, & mox infirmantibus abscondit. In hac siquidem vita quantâlibet virtute quis profecerit, adhuc tamen corruptionis suæ stimulum sentit. Legimus quidem*

k 1. Cor. 10. 13. l Traët. de patientia to. 1. m Apoc. 8. 1. n Job. 4. 15. o Lib. 5. Mor. cap. 23.

fuisse nonnullos eximiae sanctitatis viros, qui per plures horas aut etiam dies ex speciali Dei gratia intimam cum ipso unionem habuere; sed hoc rarissimum est & paucissimis concessum. Alii quoque reperiuntur, qui quoties intrò se vertunt facillimè cum Deo uniuntur: at hoc differt à continua unione; sicut diversum est posse Principem alloqui quoties libuerit, & reipsa semper cum eo loqui. It & redit Verbum divinum pro suo beneplacito, quasi visitans diluculo & subito probans, ut dicat anima ipsius fervens desiderio [p], *Revertere, revertere dilecte mi.* Has vicissitudines euntis & redeuntis Verbi diffusè explicat, eas in se expertus, amicus sponsi mellifluus Doctor (q : *Et nunc, inquit, da mihi animam, quam frequenter Verbum sponsus invisere soleat, cui familiaritatem ausum, cui gustus famem, cui contemptus omnium otium dederit: & ego huic incunctanter assigno vocem pariter & nomen sponsæ, nec ab ea penitus locum qui in manibus est, scilicet revertere, censuerim alienum. Quem enim revocat, ejus absque dubio probat se meruisse presentiam, etsi non copiam. Alioquin non revocasset illum, sed vocasset. Porro revocationis verbum revertere est, & fortè ideò subtrahit se, quo avidius revocaretur, teneretur fortius. Nam & aliquando simulabat se longius ire: non quia hoc volebat, sed volebat audire, Mane nobiscum Domine, quoniam advesperascit. Ergo istiusmodi piam simulationem, imo salutarem dispensationem non cessat identidem Verbum cum devota sibi anima sedulo attitare. Præteriens teneri vult, abiens revocari. Neque enim hoc irrevocabile verbum. Ipsiùs siquidem hæ voces sunt [r], *Vado & venio ad vos: & alio loco (s), Modicum & non videbitis me, & iterum modicum & videbitis me.**

Accidit aliquando ut sanctis & divinis inspirationibus; vel virio naturæ, vel fraude dæmonis errores & vitia immisceantur, sicut ratio sub veris principiis efformat nonnunquam falsas assumptiones. Hujus rei exemplum hæ-

q Cant. 2. q Serm. 74. in Cant. r Joan. 14. 28. s Ibid. 16. 17.

bemus in sacris litteris: Fidem enim & devotionem Jephete (t) ex impulsu Spiritus sancti fuisse asserit Augustinus (u), non autem votum de filiae immolatione. Veram quoque fuisse Eliphaz Themanitis revelationem Gregorius Papa & alii testantur, sed ea abusus est adversus Job (x) arguens eum iniquitatis. Multorum quoque deplorandos casus narrat Cassianus, qui post longam & laboriosam eremi exercitationem ob fervorem indiscretum miserrimè lapsi sunt. Ex quibus sapientissimè infert cunctas animi cogitationes seniorum examini atque iudicio subjiciendas esse, illorumque definitionibus acquiescendum.

10. Non videtur illorum spiritus à Deo esse, qui se jugiter in deliciis spiritualibus versari autumant; ista enim non interrupta gaudiorum fruitio patriæ, est non exilii. Quapropter in eorum mores & vitam diligentius inquirendum est, an diu fuerint variis tribulationibus quasi aurum in fornace probati: num illæ deliciæ eò referantur, ut magis earum ope in virtute proficiant: num altius exinde in humilitatis studio firmentur. Quod si ex illis nullus aut exiguus percipitur fructus, proculdubio suspicionem non carent. Ille item suspectus est, qui sibi revelari ait alterius statum, nisi sit probatæ virtutis, atque ipsa notitia sterilis non sit, sed ad proximi salutem, Dei-que gloriam tendat.

11. Qui se per visum roseo sermo redimitos à Christo, vel ab Angelo, sive à beata Virgine; aut annulo vel tor-que insignitos credunt & prædicant, rejici debent tanquam propriæ imaginationis figmento, aut diaboli fraude decepti, nisi perfectissimæ vitæ sint, & eximia præditi sanctitate atque ab omni terrena labe purgati. Idem de stigmatibus asserendum, quæ arte dæmonis fingi posse aliquot exemplis manifestum est. Facilitas quoque ad ecstasim suspecta est, si præsertim contingat in locis publicis, & qui rapiuntur naturæ sint vehementioris. Quid

z Judic. 11. u Quest. 49, in Judic. x Job 4. 12. y Collat. 2.

verò de illis censendum sit, qui quemdam Dei illapsum in animæ essentiam prædicant, in qua Deum operari aiunt cessante prorsus omni operatione intellectus & voluntatis; & quid sit huiusmodi illapsus, deque aliis ejusdem generis inusitatis locutionibus & operationibus, alibi forsitan sermo erit, Deo vitam & vires largiente.

12. Cum varia sint genera lacrymarum, variique fontes unde promuntur, sicut Cassianus (2) & Climacus, aliique Patres asseverant, non exigua pars prudentiæ spiritualis est scire & discernere quodnam sit earum principium, quis finis, & à quo spiritu excitentur. Primò enim ex tenera & molli natura profluere possunt, quæ cum faciliè moveatur ad commiserationem, statim in lacrymas solvitur, quoties sibi aliquid triste aut miserabile occurrit. Nasci possunt secundo astu dæmonis, qui commovet humores, & cor eorum emollit, qui teneræ complexionis sunt, tametsi peccatores sint, ut specie sanctitatis alios decipiant, & ipsimet decipiantur: licet eorum fletum non scelerum detestatio, sed damna temporalia, & ignominia, quæ ex iis oriuntur, extorqueant. Talis fuit planctus & ejulatus Esau, de quo ait Apostolus (a), quod non invenit pœnitentiæ locum, quamquam cum lacrymis inquisisset eam: non enim flebat peccata sua qui necem fratri moliebatur; sed quia jus primogenitorum ignominiosâ venditione prodegerat, nec potuit recuperare. Tertiò movet ad lacrymas Spiritus sanctus, qui postulare nos facit gemitibus inenarrabilibus, & hoc est donum lacrymarum à sanctis Patribus tantopere commendatum, quòd à Deo petendum est, ut virga virtutis suæ percutiat silicem cordis nostri, & educat ex eo aquas, quibus mergantur delicta nostra. Hujus fletus salutaris Gregorius Magnus [b], duo tantum genera statuit, unum ex timore, alterum ex amore procedens. At Bernardus (c) tria genera recenser, de-

2. Coll. 9. cap. 28. serm. 7. a Heb. 12. 17. b Lib. 3. Dialog. cap. 34. c Serm. 3. de Epiph.

otionis, pœnitentiæ, & fraternæ compassionis. Lacrymarum quæ à natura procedunt nulla ratio habenda est, nam ut plurimum steriles sunt & cito arescunt. Quæ verò à dæmone excitantur eo tendunt, ut ad hypocrisim & superbiam, ac tandem ad extremam perniciem inducant. Peccatoribus autem flendi facilitate illudunt, ut inde noxio errore inferant non defuturam sibi in postremâ vitæ clausulâ contritionem. Vidi aliquando hominem in malo obduratum, è cujus oculis copiosissimæ lacrymæ effluebant, cum de imminente sibi æternæ damnationis periculo differentem audiret, ob apprehensionem videlicet sui pessimi status, in quo tamen nullum erat propositum abstinendi à malis, quæ deflebat. Cavendum igitur est, ne plus momenti in ipsis lacrymis ponatur, quàm in earum motivo, quod præcipuè attendi debet. Et si quidem Deus hoc irriguum aliqui dederit, segregans pluviam voluntariam hereditati suæ, utatur sane Dei dono cum gratiarum actione, sed meminerit omne sacrificium sale discretionis condiendum esse, viterque duo extrema, alterum complacentiæ & arrogantiae, ne sibi in lacrymis nimis complaceat aut extollatur, neve illis sanctitatem suam & profectum spiritualem metiatur: alterum pusillanimitatis & diffidentiae, ne forte putet actum esse de salute & perfectione sua, si illæ defint. Ubertas lacrymarum neminem sanctum facit, nec inopia peccatorem.

CAPUT VIII.

Diversas esse motiones divini Spiritus. Ad eas dignoscendas multa regula assignantur. De multiplici loquela Dei, ejusque discretionem. Quibus signis vera locutio à falsa internoscatur.

- I. **O** Altitudo divitiarum sapientiæ & scientiæ Dei, quàm incomprehensibilia sunt judicia ejus, &